

Waartoe is de economie op aarde?

24 mei 2018

VU – Goldschmeding Chair

Govert Buijs

Waartoe de economie?

1. Antropologisch vloertje
2. Ultrakorte mensheidsgeschiedenis (ietwat triest maar met hoopvolle wending)
3. De 'bourgeois-revolutie' en Adam Smith
4. Schaduwwijden en de noodzaak van een nieuwe start

Oratie VU Goldschmeding leerstoel

Oratie VU Goldschmeding leerstoel

Oratie VU Goldschmeding leerstoel

Oratie VU Goldschmeding leerstoel

Oratie VU Goldschmeding leerstoel

REX

LUDOVICUS

LUDOVICUS REX

‘..... geen mens is zelfvoorzienend. (..) Want wanneer hij geboren wordt, verstoken van alle hulp, naakt en zonder verdediging, alsof hij al zijn bezit kwijt geraakt is in een schipbreuk, wordt hij midden in al de moeilijkheden van het leven geworpen, niet in staat om uit zichzelf de moederborst te bereiken, noch zich te bewegen van de plaats waar hij ter aarde is gekomen. Door te huilen en door zijn tranen, kan hij niets tot stand brengen (...).

Johannes Althusius, *Politica* (1603)

‘(..) De samenlevings-participanten (*symbiotes*) zijn co-creators, die door de band van een samenlevings- en verenigings-overeenkomst, wederzijds uitwisselen wat bijdraagt aan een leven dat leefbaar is naar ziel en lichaam.’

Johannes Althusius, *Politica* (1603)

Een antropologische vloertje bij de vraag 'waartoe een economie?'

I. Onze hulpbehoevendheid

II. Onze creativiteit

III. Onze coöperativiteit

IV. Ons vermogen waarde toe te kennen

Wat is dan – antropologisch gezien - ‘een economie’?

de netwerken van op creativiteit gebaseerde coöperatieve uitwisselingsrelaties van goederen en diensten tussen mensen, waardoor we individueel en gezamenlijk het leven meer kwaliteit (‘waarde’) kunnen geven dan we afzonderlijk zouden kunnen.

→ ‘gedeelde vreugde’ creëren

Drie basisactiviteiten:

- 1. Zorgen : in stand houden, verzorgen en overdragen van het leven**
- 2. Co-creëren : veraangename (techniek), versieren en verkennen/verdiepen van het leven**
- 3. Faciliteren : het besturen en crediteren van het leven**

Waarom de economie?

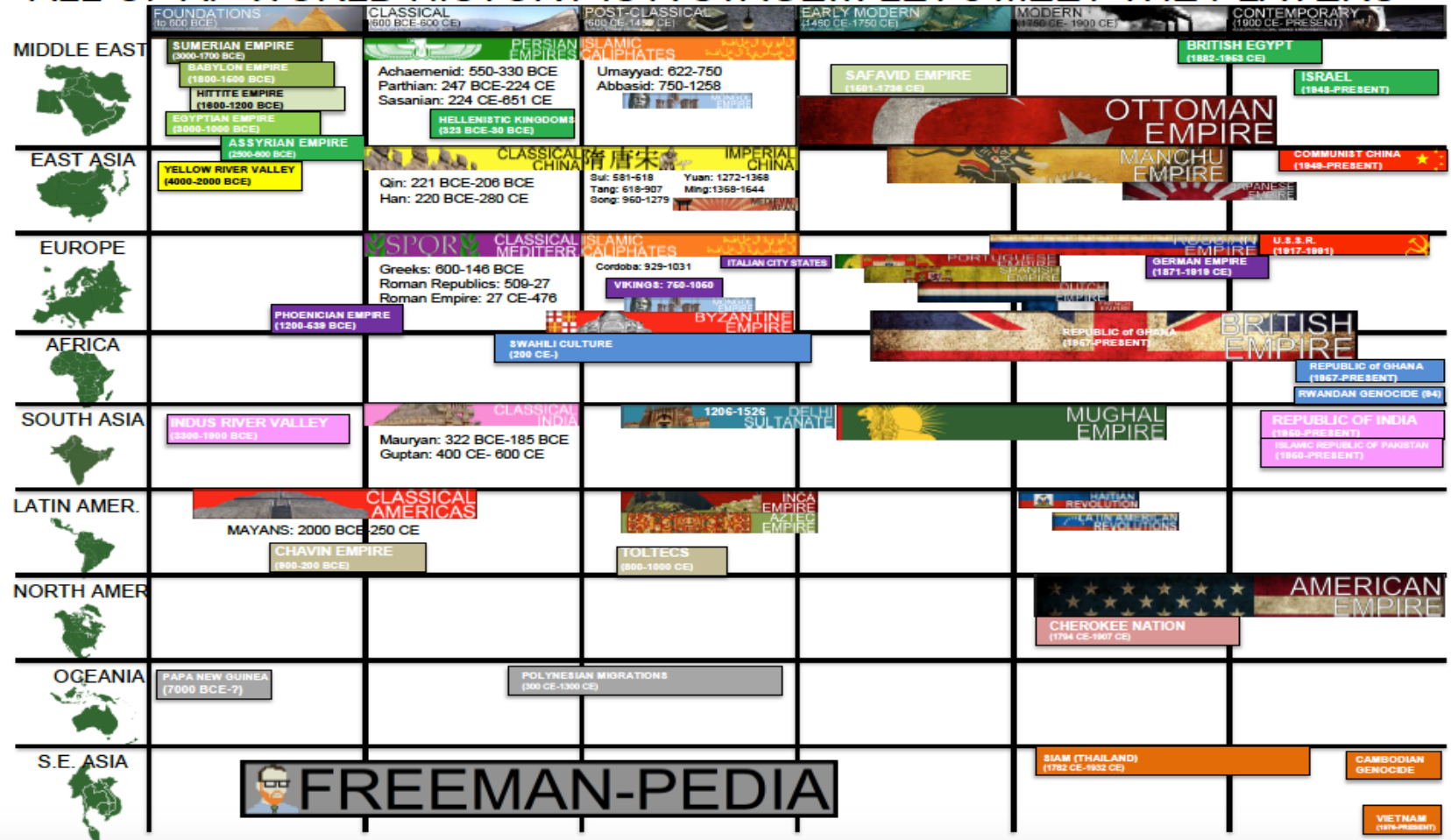
1. Antropologisch vloertje
2. **Ultrakorte mensheidsgeschiedenis (ietwat triest maar met hoopvolle wending)**
3. De 'bourgeois-revolutie' en Adam Smith
4. Schaduwszijden en de noodzaak van een nieuwe doorstart

Ultrakorte wereldgeschiedenis

- jager-verzamelaars
- Vanaf 12.000 v. Chr. :   sedentair
- Vanaf 6.000 v. Chr. :   landbouw
- Vanaf ong. 3500 v. Chr. :   imperia
    → 'extractive institutions'

AP WORLD HISTORY: SETTING THE STAGE

ALL OF AP WORLD HISTORY IS A STAGE... LET'S MEET THE PLAYERS

 FREEMAN-PEDIA

Nieuwe definitie van 'economie' voor het imperium (de eerste theoretisch-praktische mismatch):

op onderdrukking gebaseerde organisatiestructuren waarin surplus dat mensen creëren voortdurend wordt afgeroomd naar een kleine toplaag, zodat die een kwaliteit van leven kan bereiken die absoluut onbereikbaar blijft voor het overgrote merendeel van de bevolking.

→ Geen 'gedeelde vreugde' maar 'exclusief plezier voor een toplaag'

Ultrakorte wereldgeschiedenis (...vervolg...)

In diverse fases in imperia: tegenbewegingen
(Karl Jaspers 'Achsenzeit'):

- Confucius in China
- Boeddha in India
- Zoroaster in Perzië
- Profeten in Israël
- Filozofen in Griekenland

Ultrakorte wereldgeschiedenis (...vervolg...)

In diverse fases in imperia: tegenbewegingen
(Karl Jaspers 'Achsenzeit'):

- Confucius in China
- Boeddha in India
- Zoroaster in Perzië
- Profeten in Israël
- Filosofen in Griekenland

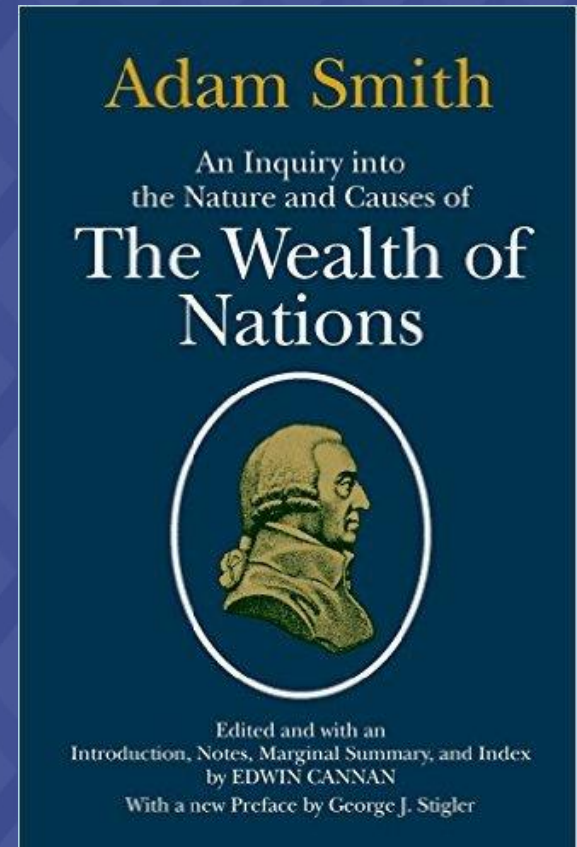
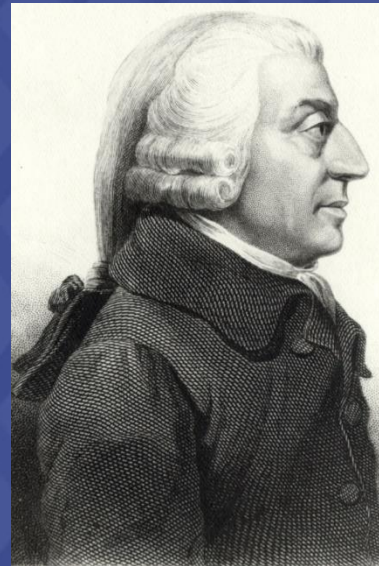
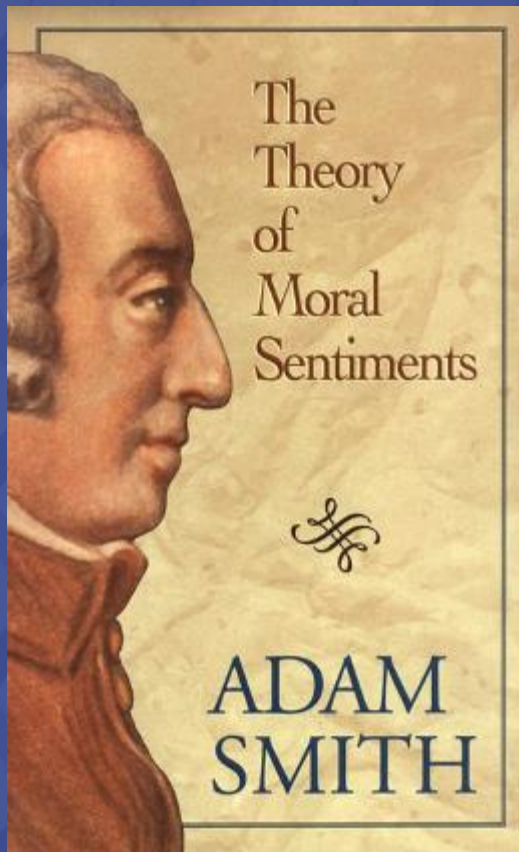
Oratie VU Goldschmeding leerstoel

Ahava of agapè, liefde:

***de concrete inzet van mensen voor elkaars
bloei, op weg naar gedeelde vreugde, met
bijzondere aandacht voor mogelijke
uitvallers.***

→ Iedereen aan het werk, werk goed organiseren, uitwisselen op de vrije markt

Nieuwe definitie van 'economie' vanaf 19e eeuw

(...niet expliciet in leerboeken, wel tussen de regels...)

- een vijandige *ratrace* die altijd collectief optimale uitkomsten garandeert zodat ik als individu mij ertoe kan beperken zoveel mogelijk anderen een poot uit te draaien en zelf als winnaar uit de bus te komen terwijl ik niet hoef te kijken naar de gevolgen van mijn handelen (totdat een ander mij weer te slim af is, maar dan heb ik mijn bezit al lang veilig gesteld).

→ **Nieuwe theoretisch-praktische mismatch!**

Schaduwzijden van de 'Adam Smith-revolutie':

1. Ecologische druk
2. Psychodruk
3. Waarderingsmonomanisering
4. Financialisering
5. Neo-imperialisme

Naar een 'economie van de vreugde' :

1. Nieuwe balans tussen mens en natuur
2. Dematerialisering van de economie
3. Nieuwe verhouding flexibiliteit en zekerheid op arbeidsmarkt
4. 'Rijnlandse' verhouding arbeid-kapitaal
5. Bedrijven als coöperaties

Oratie VU Goldschmeding leerstoel

